

Asia: VN/19196/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomalainen Tiedeakatemia

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/19196/2024

Viitaten otsikossa mainittuun luonnokseen Suomalainen Tiedeakatemia lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan Akatemian hallituksen strategisen työskentelyn vahvistamiseksi toimikuntien, tutkimusinfrastruktuurikomitean ja strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeuden poistamista hallituksessa. Poistamista perustellaan myös sillä, että koska Suomen Akatemian 1.9.2024 voimaan tulleen organisaatiouudistuksen myötä Akatemian organisaatio on madaltunut ja edistänyt myös Akatemian työn yhteensovittamista ja sisäistä tiedonvälitystä, puhe- ja läsnäolo-oikeuden poistamisella ei arvioida olevan heikentäviä vaikutuksia Akatemian sisäiseen tiedonkulkuun.

Suomalainen Tiedeakatemia katsoo, että em. tahojen puhe- ja läsnäolo-oikeus tulee säilyttää jatkossakin tiedonkulun turvaamiseksi ja sen vuoksi, että Akatemian hallituksen olisi hyvä kuulla myös mm. toimikunnista nousevia huolenaiheita ja aloitteita. Jos toimikunnat tuntevat, että tieto

kulkee muutenkin kumpaankin suuntaan riittävässä määrin, puhe- ja läsnäolo-oikeutta ei tarvitse käyttää. Se olisi jatkossakin oikeus, ei velvollisuus.

Vuonna 2010 voimaan tulleeseen yliopistouudistukseen kytkeytyneet ja Suomen Akatemian tutkimusvirkajärjestelmän jatkuvuutta turvanneet säännökset akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden palkkauksesta kumottaisiin. Perusteluissa todetaan, että em. virkojen asema on vakiintunut. Tältä osin voidaan todeta, että kun näin on, ei ole tarvetta muuttaa lakia tältä osin.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Akatemian tulisi tehtäviään hoitaessaan ottaa huomioon Suomen kansallinen turvallisuus ja kansainväliset velvoitteet sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset. Nykyisen lain 1 §:n mukaan Akatemian tehtävänä on:

- 1) edistää tieteellistä tutkimusta ja tutkimusedellytyksiä sekä niiden hyödyntämistä rahoittamalla niitä ja osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön;
- 2) toimia asiantuntijana tiedepolitiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa;
- 3) suorittaa muut asiantuntijatehtävät, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella tai jotka opetus- ja kulttuuriministeriö sille antaa.

Jos ehdotettu määre lisätään 1 §:n 2 momentiksi, siitä saa kuvan, että Suomen Akatemian tehtävänä olisi edistää mainituilla aloilla tieteellistä tutkimusta ja sen hyödyntämistä. Jos jokin tarkoituserä lisättäisiin lakiin, seuraisi siitä helposti, että muutkin toimijat vaativat kirjaamista. Lain 1 § on toisin sanoen hyvä nykyisessä muodossaan.

Sen sijaan jos halutaan estää tutkimustulosten ja teknologioiden vuotaminen kansallisen turvallisuuden vaarantaviin tarkoituksiin, se tulisi sanoa erikseen ja selkeämmin. Lakiin voitaisiin esimerkiksi lisätä uusi 12 b §, jossa säädettäisiin, että Suomen Akatemian tulee toiminnassaan ottaa huomioon Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset intressit.

Aula Pekka
Suomalainen Tiedeakatemia